

København, d. 9.3.2016

Københavns Kommune
Teknik- og Miljøforvaltningen
Center for Bydesign
Postboks 447
1505 København V

Vedr. intern høring om lokalplanforslag, tillæg til lokalplan nr. 463 Redmolespidsen

Københavns Museum har modtaget materiale vedrørende ovennævnte lokalplanforslag og har foretaget en gennemgang af sagen.

Frihavnens bebyggelsehistorie

Ordet red betegner en opankringsplads uden for den egentlige havn. Allerede før Københavns Frihavn blev indviet i 1894 var der etableret havnearlæg i Svanemøllebugten, heriblandt et skibsvæft med bådehavn (1778), gasværkshavn (1875) og kort efter kulhavn. I 1885-90 blev Nordbassinet og Redhavnen anlagt samtidig med at Københavns Havnevæsen var i gang med at udarbejde en redegørelse om mulighederne for at etablere en frihavn. Anledningen hertil var etableringen af Kielerkanalen, som gjorde det muligt for handel og transport at undgå Københavns Havn. Anlægsloven om Københavns Frihavn blev vedtaget i 1891, og anlægsarbejderne gik i gang umiddelbart nord for Kastellet.

Ved indvielsen bestod Frihavnen af flere pakhuse og en del bygninger til administration. Efter nogle rolige år etablerede stadig flere industrivirksomheder sig i området, og i 1910 var havnen fuldt udbygget, så det blev nødvendigt at tænke på udvidelser. Fra 1915-1920 udvidedes Frihavnen mod nord med Redmolen, Kronløbsbassinet, Orientbassinet og Levantkaj.

Udvidelsen af Frihavnen fortsatte i flere etaper, startende med Skudehavnen og efter 2. Verdenskrig blev Sundmolen anlagt. I 1960'erne og 1970'erne begyndte en omlægning af havnen, da containertransporten vant indpas og krævede store arealer til oplagring. Pakhusene blev taget ud af brug og toldgitteret blev flyttet mod nord, hvorved store dele af Søndrefrihavn pludselig lå uden for toldgitteret. Bygningerne her blev frigivet til kontorer og boligformål.

Redmolen

Redmolen skriver sig ind i Frihavnens bebyggelsehistorie. Redmolen blev forlænget under opgangstiderne efter 1. verdenskrig og fik anvendelse til opbevaring af brandfarlige stoffer. Spidsen blev forsynet med et fyr. Molen er i dag opdelt af et tværgående bassin, som ikke ses på historiske kort over Frihavnens udbygning (jf Bydelsatlas Østerbro). På Redmolens sydside fandtes derimod et lille indelukke, kaldet Redhavnen opkaldt efter den Redhavn, som udvidelsen blev etableret i. I dag er dette indelukke fyldt op og bebygget under navnet Gøteborg Plads. Når man beholder de gamle navne, gade- og lokalitetsnavne tilgængeliggøres kulturarven. Udskiftes de gamle navne, sløres historien.

Yderst på Redmolen, i dag kaldet Gdanskgade, befinder sig en lille toldbygning med kronet inskription "Kgl. Toldvagt". Bygningen er opført i sandsten, tegnet af arkitekt O. Rosendahl Langballe, ca. 1915. Bygningen matchede en lignende toldvagt, der tidligere lå på Langlinje. Fronten vender væk fra vandet – mod vest. Selve bygningen er opført i historicistisk stil med hjørnelisener, muret portal og svungen tympanon. Bygningen er med sine sandstensfacader og

tydelige myndighed et iøjnefaldende bebyggelselement. Rundt om bebyggelsen er grunden befæstet med piksten, og der er anlagt en "terrace" af cementsten. Bygningens vindueshuller, er lukket med plader, dørene er af nyere tilsnit, og tilsyneladende er bygningen forsynet med el og vand. Fra Redmolespidsen er der visuel kontakt til de gamle bygninger på Trekroner Fort, hvilket hjælper til forståelsen af de oprindelige rammer for den gamle toldbygning, der ellers alene må bære historien på stedet, efter de fleste andre spor i området er forsvundet. Bygningen fortæller historien om Frihavnens behov for toldvagter og er et godt eksempel på datidens formsprog, der langt fra understøtter opfattelsen af en blot "grå industrihavn".

Anbefalinger til den videre planlægning

Den højt bevaringsværdige toldbygning, der sammen med de tilbageblevne, oprindelige havnebebyggelser udgør et sammenhængende kulturmiljø i hele Frihavnen, bør bevares og sikres via ny anvendelse. Bygningens nye anvendelse bør respektere den gamle bygnings bevaringsværdi.

Lokalplanen bør tage højde for, at toldvagtbygningen sikres mod skader under anlæggelsen af den store rotunde.

Arkæologi

Lokalplanområdet ligger i en del af København, hvor de arkæologiske vidnesbyrd er sparsomme. De mest sandsynlige arkæologiske levn i området er sunkne skibe og levn fra stenalderboplads. Der er eksempelvis fundet spor af en undersøisk stenalderboplads ved udgravninger i Frihavnen. Nordhavnsområdet er anlagt på arealer, der i stenalderen for adskillige tusind år siden lå som tørt land. Havstigninger har oversvømmet dette tidligere land, der i moderne tid har ligget som åbent vand. De arkæologiske levn fra stenalderens boplads er typisk ganske velbevarede og udgør dermed selv i dag en væsentlig kilde til viden om stenalderens samfund.

Hvis der ved jordarbejder i forbindelse med anlægsarbejder påtræffes arkæologiske levn, skal Københavns Museum kontaktes omgående. Museet skal dernæst vurdere, om levnene er af en sådan karakter, at museet vil indstille til Kulturstyrelsen, at der udstedes påbud om midlertidig standsning af arbejdet i henhold til lov om museer mv. §26 (beskyttelse af jordfaste fortidsminder). Københavns Museum står, som Kulturstyrelsens repræsentant, til rådighed for en vurdering af kommende anlægsarbejder med henblik på at afklare behovet for en arkæologisk forundersøgelse forud for anlægsarbejdets begyndelse. En arkæologisk forundersøgelse vil kraftigt reducere risikoen for en uplanlagt, midlertidig standsning af arbejdet.

Helle Ålsbøl
Museumsinspektør
Museum Curator
Københavns Museum
+45 51714544
FH1G@kff.kk.dk

Rikke Simonsen
Museumsinspektør
Museum Curator
Københavns Museum
+45 5171 4547
rikke.simonsen@kff.kk.dk